

Oslo, 25. april 2022

Høringssvar om reversering av endringer i domstolsstruktur

Dommerfullmektigforeningens syn

Dommerfullmektigforeningen viser til høringsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet i sak om reversering av endringer i domstolsstruktur, og vil med dette inngi våre synspunkter på spørsmålet. Dommerfullmektigforeningen er en interesse- og arbeidstakerorganisasjon under Juristforbundet, og organiserer en stor andel av dommerfullmektigene i Norge. Vårt høringssvar er basert på tilbakemeldinger fra medlemmene. Disse er innhentet både gjennom en medlemsundersøkelse blant alle medlemmene som ble gjennomført rundt årsskiftet 2021/2022, samt innspill til høringsrunden som styret har fått fra lokale tillitsvalgte og enkeltmedlemmer.

På bakgrunn av disse tilbakemeldingene er det Dommerfullmektigforeningens inntrykk at erfaringene med den nye domstolstrukturen i all hovedsak er positive. Den nye strukturen medfører imidlertid noen utfordringer for enkelte av dommerfullmektigene som må tas tak i. Dette vil vi komme tilbake til.

Domstoladministrasjonen framhever i sitt høringssvar at dagens struktur kombinerer behovet for nærhet for brukerne og kompetansearbeidsplasser i distriktene med de faglige behovene for sterkere fagmiljø, bedre ressursutnyttelse og kortere saksbehandlingstider. Dommerfullmektigforeningen slutter seg til dette, og mener at den nye strukturen bør bestå. Hensynet til rettssikkerhet for borgerne, effektiv drift av domstolene og et godt arbeidsmiljø for de ansatte bør være styrende for valget av domstolstruktur.

Dommerfullmektigforeningen innga høringssvar da Domstolkommisjonens delutredning I om struktur ble sendt på høring. Dommerfullmektigforeningens syn er i hovedsak det samme i dag, og vi viser særlig til følgende punkter:

- Dommerfullmektigforeningen mener at det er positivt med større fagmiljøer i domstolene. Større fagmiljøer gir større anledning til erfaringsutveksling og kompetanseoverføring, noe som er viktig for alle ansatte i domstolene.
- For dommerfullmektigene betyr større fagmiljøer bedre forutsetninger for opplæring lokalt, noe som er særlig viktig for dommerfullmektigene. Opplæringen skjer både i form av uformell opplæring i det daglige og gjennom mer strukturert opplæring som kurs. Med den gamle strukturen har de større tingrettene ofte hatt lokale opplæringsløp, mens dette har manglet ved mange av de mindre tingrettene. Den nye strukturen gir bedre forutsetninger for strukturerte opplæringsløp lokalt i alle rettskretsene.
- Større rettskretser gjør også at dommerressurser kan fordeles mer hensiktsmessig, og at egnethetsvurderinger heller enn ressursknapphet avgjør hvilke saker og hvilket ansvar som gis til dommerfullmektigene. Med den gamle strukturen var de minste tingrettene svært sårbare for

sykefravær mv., noe som både førte til lengre saksbehandlingstid og for mye ansvar på dommerfullmektiger, som i enkelte tilfeller kunne sitte alene som dømmende ansatt i tingretten over lengre perioder. Med større rettskretser er det enklere å fordele saker og dommerressurser på tvers av rettsstedene ved behov.

Foreløpige erfaringer

De foreløpige erfaringene med den nye strukturen er at omorganiseringen har medført en rekke fordeler. I Domstoladministrasjonens høringsuttalelse framgår det at strukturendringen har gitt gode resultater når det gjelder blant annet fagmiljø, erfaringsdeling og saksbehandlingstid. Dommerfullmektigforeningen deler dette inntrykket, basert på tilbakemeldinger fra våre medlemmer. Vår medlemsundersøkelse fra vinteren 2022 viser at også mange dommerfullmektiger opplever positive effekter av strukturendringen. Herunder oppgir mange at sammenslåingen har ført til et bedre faglig og sosialt miljø. Lokale tillitsvalgte i flere rettskretser har gitt uttrykk for at domstolene der de jobber har blitt mindre sårbare ved fravær, saksfordelingen har blitt mer fornuftig og tilpasset dommerfullmektigens erfaring, de ansatte har flere å diskutere med og har en hyggeligere arbeidshverdag. Tilbakemeldingene fra rettskretser som har hatt felles ledelse også før reformen er særlig positive. Disse rettskretsene har hatt tid til å gjøre nødvendige tilpasninger i organisasjonen etter omstruktureringen. Her framgår det at man har brukt tid på de utfordringene som har oppstått, og at man har lyktes i å finne gode løsninger.

Stedlig ledelse, personalansvar og oppfølging

Medlemmene peker imidlertid også på noen utfordringer som følge av sammenslåingen. Dette gjelder for det første mindre kontakt og oppfølging fra domstolleder. Dette er en utfordring som må tas på alvor. Dommerfullmektigforeningen har tidligere gitt innspill til Domstolsadministrasjonen om ansvar og oppfølging av dommerfullmektiger i de nye rettskretsene. Domstolsadministrasjonen har utarbeidet en veileder hvor det fremgår at domstolleder skal ha personalansvar for dommerfullmektigene, og at en dommer på det rettssted der dommerfullmektigen befinner seg skal ha opplæringsansvar. Der denne ordningen er blitt tatt i bruk er tilbakemeldingene positive.

Aktiv ledelse er en forutsetning for at det enkelte rettssted skal fungere godt i rettskretsen. Tilbakemeldingene fra dommerfullmektigene til Dommerfullmektigforeningen viser at ledelsen under sammenslåingen for det meste har fungert godt, men at det er enkelte rettskretser og rettssteder der domstolsleder ikke har vært tilstrekkelig aktiv på alle rettsstedene. Dette kan skyldes ulike forhold. Dommerfullmektigforeningen støtter derfor Domstolsadministrasjonens initiativ i sin høringsuttalelse hvor man ønsker ansattrepresentanter fra det enkelte rettssted i ledergruppen, dersom ledende personell ikke er fast plassert på rettsstedet. Det bør også stilles tydeligere krav til domstollederne om faste besøk ved de rettsstedene der domstolsleder selv ikke er fast plassert. Dommerfullmektigforeningen antar at både spørsmålet om sammenslåing og reversering har vært en vesentlig belastning for den enkelte domstolsleder og at endt prosess vil frigjøre tid til stedlig ledelse på det enkelte rettssted. Tid til dette må uansett prioriteres.

I en av rettskretsene der det er en betydelig skjevhet i størrelsesforholdet mellom rettsstedene har Dommerfullmektigforeningen fått signaler om at det minste rettsstedet opplever sammenslåingen som svært utfordrende, og ønsker en reversering. De beskriver svært liten oppfølging fra ledelsen ved det store rettsstedet, at arbeidsoppgaver blir flyttet fra dem til det store rettsstedet, og at de har blitt fratatt all selvbestemmelsesrett. I slike tilfeller mener Dommerfullmektigforeningen at det må vurderes tiltak for å styrke de minste rettsstedene. All den tid det er besluttet at alle rettssteder skal opprettholdes er det viktig at også de minste rettsstedene får tilstrekkelig oppfølging og at de fortsetter å fungere som fullfaglige instanser.

Kompensering for reisevirksomhet

Flere medlemmer har også gitt tilbakemelding om at den nye strukturen medfører betydelig økt reisevirksomhet, og at denne ikke alltid kompenseres tilstrekkelig. Særlig i distriktene der det er store avstander mellom rettsstedene, må dommerfullmektigene ofte overnatte på hotell for å gjennomføre rettsaker på andre rettssteder. Dette må gi grunnlag for kompensasjon. Det er også viktig at mengden reisevirksomhet vurderes opp mot arbeidsmiljø, helse og trivsel.

Det er viktig at det settes av tid og ressurser til å møte de utfordringene de ansatte melder om, og gjøre nødvendige tilpasninger i rutiner og organisering. Dommerfullmektigforeningen mener likevel at utfordringene helt klart vil løse seg under eksisterende struktur.

Dommerfullmektigforeningen får også tilbakemeldinger om at sammenslåingsprosessen og den pågående usikkerheten rundt en eventuell reversering er krevende for alle ansatte. Det tar på å stå i langvarige endringsprosesser på arbeidsplassen. Den fortsatte usikkerheten om framtidens domstolstruktur har negativ påvirkning på arbeidsmiljøet og de ansattes motivasjon. De sammenslåtte tingrettene bør bruke tid og ressurser på å bygge felles kultur og på å optimalisere rutiner, organisasjon og ansvarsdeling under den nye strukturen. Dette kan imidlertid oppleves som lite meningsfylt under den rådende usikkerheten. I tillegg binder strukturspørsmålet opp mye tid for domstollederene, noe som går utover oppfølgingen av de ansatte.

Andre utfordringer

Domstolkommisjonens to delutredninger omhandler uavhengighet og rettssikkerhet i domstolene. Som det fremgår over mener Dommerfullmektigforeningen at en reversering av den nye domstolstrukturen vil være klart negativt for dommerfullmektigene. Dommerfullmektigordningen slik den er i dag står allerede overfor store utfordringer med en pågående kompetanseflukt og fremtidige utfordringer med rekruttering. Tall fra Domstoladministrasjonen viser at gjennomsnittlig ansettelsestid for en dommerfullmektig er halvannet år, noe som er halvparten av den tid arbeidsforholdet er tenkt å vare. Dette innebærer at de fleste dommerfullmektiger forlater stillingen sin før de er ferdig opplært. En slik forvaltning av dommerfullmektigordningen er u hensiktsmessig, og fører til dårligere saksavvikling og rettssikkerhet i domstolene. Når det gjelder svekket fremtidig rekruttering varslet sorenskriverne i de største domstolene Domstoladministrasjonen om dette allerede i 2015. Dommerfullmektigforeningen erfarer at søkertallene til dommerfullmektigstillinger nå er lavere enn før.

Dommerfullmektigenes behandling av barnesaker har vært trukket fram av flere under debatten om reversering. Regjeringen har bevilget 20 millioner kroner til omgjøring av dommerfullmektigstillinger til embetsdommerstillinger slik at dommerfullmektiger ikke skal behandle barnesaker i mindre domstoler. Dommerfullmektigforeningen presiserer at det ikke foreligger en absolutt føring fra Stortinget om dette og at hvorvidt dommerfullmektigene skal behandle barnesaker må vurderes konkret. Slike saker er likevel svært alvorlige og må eventuelt behandles av kompetente dommerfullmektiger med erfaring. Dette tydeliggjør behovet for å legge til rette for at dommerfullmektigene blir lenger i stillingen og at de beste kandidatene ansettes. Regjeringens bevilgning vil ikke føre til at dommerfullmektiger ikke behandler barnesaker i fremtiden. Dette gjelder særlig ved en eventuell reversering.

Årsaken til kompetanseflukten og fremtidige rekrutteringsutfordringer er et misforhold mellom lønn og ansvar. Vår medlemsundersøkelse viser at Dommerfullmektigene går i gjennomsnitt ned 226 000 kroner i lønn i det de starter i stillingen. Forskjellen blir større jo lenger dommerfullmektigen er ansatt. Medlemsundersøkelsen viser videre at så godt som alle som vurderer å slutte som dommerfullmektiger oppgir lønn som årsak. Dommerfullmektigforeningen mener derfor at reverseringsspørsmålet må ses i sammenheng med et betydelig lønnsloft for dommerfullmektigene, særlig på andre og tredje året slik at domstolene holder på verdifull kompetanse og sørger for god saksavvikling og rettssikkerhet. Dette gjelder særlig dersom Regjeringen og Stortinget skulle velge å dele opp de nye rettskretsene.

Oppsummert

Dommerfullmektigforeningen mener at den eksisterende strukturen bør bestå. Dette fører til større fagmiljøer og bedre saksfordeling, noe som igjen gir bedre oppfølging og opplæring av dommerfullmektigene. Det er enkelte utfordringer med fjernledelse, ansvar og oppfølging av dommerfullmektigene og økt reisevirksomhet. Utfordringene lar seg helt klart løse innenfor dagens modell. Den største utfordringen dommerfullmektigordningen står overfor er kompetanseflukt og fremtidig rekruttering. Regjeringen og Stortinget må prioritere et lønnsløft til dommerfullmektigene for å sikre god saksavvikling og rettssikkerhet til hele landet.

Med vennlig hilsen

Anne Ingeborg Reiestad
styremedlem

Henrik Rode Evensen
styreleder